

Sygn. akt III KK 403/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Ryński (przewodniczący)
SSN Krzysztof Cesarz (sprawozdawca)
SSN Józef Szewczyk

Protokolant Anna Korzeniecka-Plewka

w sprawie **J. K.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Z.

z dnia 19 maja 2014 r.

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w T.

z dnia 3 marca 2014 r.

1) uchyla zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy wyrok Sądu Rejonowego w T. o obowiązku naprawienia szkody oraz wyrok Sądu Rejonowego w T. w tym zakresie (pkt III wyroku),

2) obciąża Skarb Państwa wydatkami postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w T. wyrokiem z dnia 3 marca 2014 r., uznał J. K. za winnego czynu opisanego w akcie oskarżenia, polegającego na tym, że: „w dniu 26 października 2010 r. w T., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 11.999,25 zł J. R. – właściciela Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego „R.” w T. w ten sposób, że w trakcie zawierania umowy kupna sprzedaży blatów granitowych o łącznej wartości 15.148,25 zł wprowadził go w błąd co do zamiaru i możliwości uiszczenia całej należności za zakupione towary”, tj. występku z art. 286 § 1 k.k. i za który skazał oskarżonego na karę jednego roku i ośmiu miesięcy kary pozbawienia wolności oraz grzywny w wysokości dwustu stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki za równoważną kwocie 20 złotych. Wykonanie orzeczonej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności Sąd warunkowo zawiesił na okres pięciu lat próby oraz na podstawie art. 46 § 1 k.k. zobowiązał J. K. do naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego „R.” w T. kwoty 11.999,25 zł. Ponadto, Sąd zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa opłatę w kwocie 1100 zł i zwolnił go od ponoszenia wydatków w sprawie.

Oskarżony zaskarżył w całości powyższy wyrok własną apelacją zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść. Skarżący się w zarzucie podniósł m.in., iż „Sąd nie wziął pod uwagę okoliczności, że pokrzywdzony wdrożył cywilnoprawną procedurę dochodzenia swojego roszczenia zakończoną prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. (nakaz zapłaty), wszczął postępowanie egzekucyjne za pośrednictwem komornika (...)”. Oskarżony w konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Wyrokiem z dnia 19 maja 2014 r., Sąd Okręgowy w Z. utrzymał w mocy zaskarżony wyrok, uznając apelację za oczywiście bezzasadną oraz zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze (k. 396).

W kasacji od wyroku Sądu odwoławczego wywiezionej na korzyść skazanego w oparciu o art. 521 § 1 k.p.k. Rzecznik Praw Obywatelskich na podstawie art. 523 § 1 i § 4 pkt 2 k.p.k. zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z

art. 427 § 1 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym w chwili orzekania), i w zw. z art. 427 § 2 k.p.k. *a contrario* poprzez przeprowadzenie przez Sąd II instancji wadliwej kontroli odwoławczej i utrzymanie w mocy zaskarżonego w całości przez J.K. osobistą apelacją wyroku Sądu Rejonowego w T., pomimo że zapadł on z rażąco obrazą art. 415 § 5 zd. 2 k.p.k. (obecnie art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k.) polegającą na zobowiązaniu oskarżonego do naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz Przedsiębiorstwa Handlowo-Uslugowego „R.” w T. kwoty 11.999,25 zł., podczas gdy o roszczeniu tym rozstrzygnięto prawomocnie w postępowaniu Sądu Rejonowego w Z. o sygn. akt ... 717/11”.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie w zaskarżonym zakresie wyroku Sądu II instancji oraz utrzymanego nim w mocy orzeczenia zawartego w pkt III wyroku Sądu I instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, co uzasadniało jej uwzględnienie w całości na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.).

W kasacji trafnie wskazano na rażące naruszenie przez Sąd odwoławczy art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 427 § 1 k.p.k. Oskarżony zakwestionował już w części wstępnej apelacji orzeczenie o obowiązku naprawienia szkody w sytuacji, gdy w postępowaniu cywilnym o roszczeniu wynikającym z przestępstwa już prawomocnie orzeczono. Choć okoliczność ta została podniesiona w ramach zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych, to obowiązkiem Sądu Okręgowego było odczytanie go we wskazanej części przy pomocy reguł interpretacyjnych określonych w art. 118 § 1 i 2 k.p.k. i uznanie, iż oskarżony w tej części zarzucił obrazę art. 415 § 5 k.p.k. w brzmieniu przed 1 lipca 2015 r. Zbędna więc była totalna kontrola wyroku Sądu I instancji z powodów, o których mowa w kasacji, skoro treść zarzutu apelacyjnego determinowała zakres kontroli apelacyjnej.

Sąd odwoławczy nie dostrzegł, że Sąd Rejonowy w T. dopuścił się obrzydliwej wyżej wskazanego przepisu, przez to, że w punkcie III wyroku z dnia 3 marca 2014 r. orzekł obowiązek naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz Przedsiębiorstwa Handlowo-Uslugowego „R.” w T. poprzez zapłatę kwoty 11.999,25 zł., w sytuacji gdy o zobowiązaniu tym rozstrzygnął w postępowaniu upominawczym Sąd Rejonowy w Z. prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 30 czerwca 2011 r. sygn. akt ... 717/11

(k. 170), opatrzonym w dniu 24 sierpnia 2011 r. klauzulą wykonalności (k. 18 akt ... 717/11). Nakaz ten został przez Sąd Rejonowy w T. ujawniony bez odczytywania na rozprawie w dniu 26 lutego 2014 r. (k. 356), a ponadto Sąd ten poczynił w oparciu o niego ustalenia faktyczne (k. 365-366v).

Dysponując tą wiedzą Sąd *meriti* nie mógł orzec obowiązku naprawienia szkody, gdyż takie rozstrzygnięcie było niedopuszczalne przez zakaz określony w art. 415 § 5 zd. drugie k.p.k. w ówczesnym brzmieniu (obecnie art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k.), który stanowił, że sąd nie orzeka m.in. obowiązku naprawienia szkody, gdy o roszczeniu wynikającym z popełnienia przestępstwa prawomocnie orzeczono (tzw. klauzula antykumulacyjna). Warunkiem jest tożsamość podmiotowo-przedmiotowa roszczenia, o którym prawomocnie rozstrzygnięto w innym postępowaniu, która zachodziła w tej sprawie.

O zachowaniu wyżej wskazanej tożsamości rozstrzygnięcia zawartego w nakazie zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 30 czerwca 2011 r., sygn. akt ... 717/11 z rozstrzygnięciem z punktu III wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 3 marca 2014 r. świadczy treść pozwu złożonego w sprawie przed Sądem Gospodarczym (k. 3-4 akt ... 717/11), dowodów złożonych razem z pozwem (k. 5-12 akt ... 717/11) oraz samego nakazu zapłaty. Wydanie przedmiotowego nakazu zapłaty na rzecz J. R. wiąże się z faktem, że Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „R.” z siedzibą w T. jest w swej istocie firmą, pod którą działalność gospodarczą prowadzi J. R. (art. 43¹ i 43² k.c.). Tożsamość roszczenia wynika także z ustaleń Sądu I instancji, co do wysokości szkody poniesionej przez pokrzywdzonego. Sąd ten wskazał, że: „Wysokość poniesionej przez niego (tj. pokrzywdzonego J. R. – przyp. SN) szkody wynika z faktury VAT [...] przy uwzględnieniu wpłaconej przez oskarżonego zaliczki w wysokości 2156 złotych oraz wpłaconej w grudniu 2012 roku przelewem bankowym kwoty 1 000 złotych i wynosi 11 999, 25” (k. 368v).

Dokonując kontroli apelacyjnej wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 3 marca 2014 r. Sąd Okręgowy bezkrytycznie zaakceptował rozstrzygnięcie zawarte w jego punkcie III, pomimo, że miał obowiązek uchylić w tym zakresie wadliwy wyrok Sądu I instancji. Naruszył wobec tego rażąco normy wynikające z art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 427 § 1 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym w chwili orzekania), a naruszenie to miało niewątpliwie wpływ na treść orzeczenia.

W tej sytuacji, wobec stwierdzenia rażącego naruszenia wskazanych przepisów oraz oczywistego wpływu tego uchybienia na treść zaskarżonego wyroku, należało uchylić wyrok w zaskarżonej części, tj. utrzymującej w mocy wyrok Sądu Rejonowego w T. odnośnie zobowiązania J. K. do naprawienia szkody oraz wyrok Sądu Rejonowego w T. w tym zakresie, tj. jego punktu III. Zbędne jest przy tym wydanie orzeczenia następczego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2009 r. IV KK 285/08, OSNwSK 2009, Nr 1, poz. 313; z dnia 15 kwietnia 2015 r., IV KK 413/14, LEX nr 1710390).

Kierując się przedstawionymi względami Sąd Najwyższy, z mocy art. 537 § 2 k.p.k., orzekł, jak w wyroku.

eb